

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Variace na srážky ze mzdy v novele insolvenčního zákona

Komentář autora k vývoji legislativních snah o změnu systému srážek ze mzdy. Senát aktuálně projednává novelu insolvenčního zákona (Senátní tisk č. 274), která má kromě jiného zkrátit dobu oddlužení z pěti na tři roky. Probíhající schvalovací proces představuje příležitost pro další změny systému jako například změnu srážek ze mzdy, které lze provádět kromě oddlužení hlavně ve vykonávacích řízeních. O nutnosti reformy systému srážek ze mzdy panuje mezi odbornými místy vzácná shoda, a to i mezi insolvenčními správci, soudci či soudními exekutory.

V mezidobí let 2018 - 2023 došlo desetkrát k navýšení nezabavitelné částky[1], která tak za pouhých 5 let vzrostla o více než 100 %. Z dat prezentovaných Exekutorskou komorou ČR vyplývá, že v roce 2018 odpovídala nezabavitelná částka přibližně 51 % průměrné čisté mzdy, zatímco ke konci roku 2023 již nezabavitelná částka činila 80 % průměrné mzdy.[2] Rostla tedy mnohem rychleji než průměrná měsíční mzda za stejné období.

Pro příklad dopadu na srážky lze poukázat na situaci svobodného a bezdětného povinného v exekuci ve dvou variantách příjmu na úrovni minimální a průměrné mzdy[3]. V roce 2018 se takovému dlužníkovi z čisté minimální mzdy (11 266 Kč) srazilo 14,9 %, tj. 1 680 Kč, a z průměrné čisté mzdy (21 607 Kč) celkem 42,4 %, tj. 9 155 Kč. Oproti tomu v roce 2023 bylo stejnému dlužníkovi možné z čisté minimální mzdy (15 371 Kč) srazit pouhých 3,8 %, tj. 577 Kč, a z čisté průměrné mzdy jen 19,3 % odpovídajících 6 253 Kč. Dlužníkovi s příjmem 24 000 Kč, manželkou a dvěma dětmi se v roce 2019 srazilo 6 320 Kč; v roce 2023 již pouhých 44 Kč. Je tedy zřejmé, že pro zachování systému srážek ze mzdy v insolvencích i exekucích je změna zcela nutná.

Při projednávání novely insolvenčního zákona v Poslanecké sněmovně byl představen návrh na zavedení tzv. základní srážky ze mzdy. Podle něj by se každému dlužníkovi bez ohledu na jeho majetkové poměry, sociální situaci či výši nezabavitelné částky vždy srazila předem známá a konkrétně stanovená částka odvozená od aktuální minimální mzdy. Minimální mzda pro letošek činí 18 900 Kč, při navrhovaném 10% koeficientu by základní srážka činila 1 890 Kč. Větší srážka by se provedla pouze, pokud by to příjem dlužníka umožňoval. Vládní koalice původně s návrhem souhlasila, neboť by pomohl částečně vyvážit stávající nepoměr mezi postavením dlužníků a věřitelů. Obecnou podporu pro nápravu současného stavu a pro zavedení základní srážky ze mzdy vyjádřila i nedávno uveřejněná nezávislá studie autorského kolektivu vedeného bývalým ústavním soudcem Stanislavem Balíkem, podle něhož by takové řešení bylo i v souladu s ústavním pořádkem[4]. Koalice však po mediálním tlaku neziskových organizací od podpory základní srážky upustila. Zásadní nevýhoda tohoto systému totiž spočívá v tom, že je plošná a dostatečně nereflektuje dopady na sociálně slabší a zranitelné osoby.

V Senátu se nyní objevuje nový návrh v podobě tzv. dorovnání na minimální srážku. Nejedná se o revoluci či reformu systému srážek ze mzdy, spíše o evoluci institutu základní srážky ze mzdy vyvažující jeho nevýhody a beroucí ohled na zranitelné osoby. Tohoto cíle se dosahuje tím, že osobám, u nichž je srážka v současnosti prováděna v sice nízké, ale racionální výši, se srážka nikterak nezvýší. Pokud dlužníkovi nelze z důvodu kombinace nízkého příjmu a vysoké nezabavitelné částky srazet v dostatečné výši, dorovná se výše jeho srážky na minimální částku, která je oproti

předchozímu návrhu snížena na polovinu a odpovídá 5 % minimální mzdy, aktuálně tedy 945 Kč. Navrhovatel nedostatek sociálního aspektu základní srážky dále vyvážil tím, že minimální srážku snižuje o další polovinu (na 472,50 Kč) v případech, kdy je dlužníkem příjemce starobního, sirotčího či invalidního důchodu nižšího než minimální mzda. Pozitivně lze kvitovat, že sociální aspekt návrhu není akcentován pouze ve vztahu k dlužníkům, ale i k „potřebným“ věřitelům. Srážka dorovnaná do minimální částky se totiž primárně rozdělí věřitelům z výživného, tedy zjednodušeně řečeno rodičům samoživitelům, a dále osobám poškozeným trestným činem.

Přijmout jednoznačný postoj k návrhu dorovnání na minimální srážku není jednoduché. Prima facie budí dojem, že se jedná o několikrát opakovanou variaci na totéž a o snahu věřitelského spektra získat zpět lepší postavení při vymáhání jejich právem uznaných nároků. Při bližším zkoumání ovšem návrh působí logicky a je srozumitelně argumentován. Dorovnání má sice obdobně plošný dopad jako základní srážka; oproti ní je nicméně relativně spravedlivě a rozumně pojat a zohledňuje zájmy zranitelných a potřebných osob na obou stranách, tj. dlužníků i věřitelů.

Jedná se o ideální řešení? Zřejmě nikoli. Ideální řešení prozatím neexistuje. Dorovnání na minimální srážku má nicméně zřejmý potenciál zabránit kolapsu systému srážek ze mzdy, které nyní nelze efektivně využívat a vymáhací orgány jsou de facto nuceny využívat jiné způsoby umožňující vymození pohledávek věřitelů, např. prodej movitého a nemovitého majetku dlužníků. Z pohledu autora představuje dorovnání na minimální srážku prozatím jediný představený racionální způsob řešení současné krize v systému srážek ze mzdy.

Mgr. Libor Vaculík,
právník Exekutorské komory

[1] vypočtené dle § 1 a násl. nařízení vlády č. [595/2006](#) Sb., o způsobu a výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), v příslušných zněních

[2] srov. Nezabavitelná částka u exekuční srážky dosahuje téměř 50 % průměrné hrubé mzdy [online], 2023. Exekutorská komora ČR [cit. 2024-06-22]. Dostupné >>> [zde](#).

[3] K dispozici >>> [zde](#).

[4] srov. Srážky ze mzdy pod drobnohledem: Nezávislá studie hodnotí návrhy na zavedení základní srážky [online], 2024. České noviny [cit. 2024-06-23]. Dostupné >>> [zde](#).

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)

- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)